

Skötselplan för naturreservatet Sundsholm

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	SYFTE	3
2	BESKRIVNING	4
2.1	MARKSLAG, NATURTYPER OCH ARTER	4
2.2	NATUR OCH KULTURHISTORIA	4
2.3	BESKRIVNING AV NATURFÖRHÅLLANDEN OCH BEVARANDEVÄRDEN	5
2.4	LITTERATUR	7
3	SKÖTSEL AV OMRÅDET	9
3.1	INDELNING I SKÖTSELOMRÅDEN	9
3.2	GENERELLA RIKTLINJER FÖR SKÖTSELN	9
	SKÖTSELOMRÅDEN	11
4	FRILUFTSLIV	15
5	TILLSYN, DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	15
6	SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER	16

Skötselplan för naturreservatet Sundsholm i Halmstad kommun

1 Syfte

Syftet med reservatet är att bevara den biologiska mångfald som är knuten till områdets värdefulla mosaik av äldre artrik ädellövskog, tallskog, kulturpräglade landskap, skogsbeta och sumpskogar med höga naturvärden. Livsmiljöerna för de skyddsvärda arterna i reservatet skall säkerställas och förbättras. De delar som bär spår av hävd skall fortsätta att hävdas. Riklig förekomst av grova träd och död ved i olika former är av största vikt, det är en förutsättning för rik mångfald av svampar, kryptogamer, insekter och fåglar.

Förekommande ekosystem och biologisk mångfald ska bevaras och utvecklas både genom att naturliga processer får fortgå, liksom genom aktiva restaurerings- och skötselåtgärder. Exempel på detta är att träd ska få åldras, dö och brytas ned genom angrepp av svampar, insekter eller genom stormfällning och att nya lövträd sedan föryngras naturligt i de luckor som bildas. Syftet är även att gynna den biologiska mångfalden på lång sikt genom vissa skötselinsatser, exempelvis röjning av gran och omförande av planterade gran- och lärkbestånd till lövskog.

Naturreservatet ska bidra till gynnsam bevarandestatus i den biogeografiska regionen för de inom området utpekade naturtyperna som ingår i EU:s nätverk av Natura 2000-områden.

Inom ramen för ovanstående syften ska naturreservatet även stödja allmänhetens möjligheter till friluftsliv och naturupplevelser. Friluftsliv och rekreation grundat på allemansrätten ska kunna bedrivas i reservatet. Besökare ska kunna se, uppleva och lära från områdets typiska livsmiljöer, arter och historia.

Syftet ska nås genom att:

- land- och vattenmiljöerna skyddas mot exploatering,
- skogsbruk inte förekommer,
- områden med planterade gran- och lärkbestånd återställs till lövskog,
- uppväxande gran och främmande trädslag röjs kontinuerligt i hela reservatet,
- träd tillåts bli gamla och all lövved lämnas i området som död ved,
- markerna hävdas på ett sätt som gynnar hotade och skyddsvärda arter och som bidrar till en gynnsam bevarandestatus för reservatets skyddsvärda naturtyper,
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper beaktas i den löpande skötseln av reservatet,
- anordningar för friluftslivet anläggs och underhålls.

2 Beskrivning

2.1 Markslag, naturtyper och arter

<u>Naturtyper (KNAS)*:</u>	<u>Areal (hektar)</u>
Ädellövskog	27,9
Triviallövskog med ädellövinslag	13,4
Granskog	4,9
Barrsumpskog	2,4
Tallskog	2,5
Barrblandskog	0,7
Lövsumpskog	0,3
Triviallövskog	3,8
Lövblandade barrskogar	14,8
Ungskog inklusive hyggen	5,0
Övriga skogsimpediment	0,6
Odlad mark	12,6
Övrig öppen mark	1,4
Våtmark	0,1
Sjöar och vattendrag	0,2
Totalt:	90,6 ha

<u>Naturtyper i Natura 2000:</u>	<u>Areal (hektar)</u>
9010 Taiga	2,6
9080 Lövsumpskog	1,4
9110 Näringsfattig bokskog	37,8
9190 Näringsfattig ekskog	3,0
9740 Skogsbevuxen myr	0,7
6510 Slätterängar i låglandet	0,4
3260 Mindre vattendrag	0,1
Totalt:	46,0 ha

Rödlistade och regionalt intressanta arter: 25 respektive 38 st, se förteckning i bilaga 3

* Naturvårdsverket 2004. Kontinuerlig naturtypskartering av skyddade områden.

2.2 Natur och kulturhistoria

Under tidigt 1700-tal hade gården Sundsholm ett 500 meter sydligare läge, vilket framgår av en ägomätning från 1704. Gården kallades då Sundsbo. För gården upptogs "1/2 mantal frälsehemman". Åkerarealen bestod av en samling små tegar koncentrerade söder om nuvarande Svaliltvägen. Mellan och kring tegarna fanns sannolikt ängsmark. Inägorna avgränsades österut av en hägnad, som än idag återfinns i form av en stengärdesgård vid

foten av den branta sluttningen. Utmed sjöarna norrut fanns bland annat "björkskog" och "ljungmark utan skog". Sluttningen ovanför gården var markerad som "fäladsmark ljung". En trädsymbol på kartan antyder dock att någon liten rest av lövskog (bok?) kunde finnas kvar.

Den sydöstra delen av reservatet utgjorde utmark till "Mahults ägor", av samma skogfattiga typ som Sundsbols utmark. I ovan nämnda lantmäteriaktt har dock ett skogbevuxet isolerat område noterats för berget nordväst om Svaliltån. Det kallas "Öds enskilda bokskogshult".

Under 17- och 1800-talen har ljungheden ytterligare brett ut sig på utmarkerna. Gården Sundsholm har flyttats till sitt nuvarande läge på näset mellan sjöarna och inägomarken har strukturerats om. I Svalilt utgörs de västra delarna av ängsmark 1892 enligt Breared Sn akt 136, den nordvästra delen benämns "Lidängen" och den nordsydliga delen "Angrabergsmarken".

Häradskartan från 1920-talet visar att området i stora drag fått sin nuvarande karaktär. Utmarkerna är skogklädda. Betesmarkerna brukades dock som åker (sånär som på några små ängar i södra delen och ett lövskogsområde längst i norr). En större anläggning, Sundsholms sanatorium, hade också etablerats i området. Sanatoriet låg på nuvarande Sundsholm 1:3, d.v.s. mitt i området men ändå "utanför reservatet".

2.3 Beskrivning av naturförhållanden och bevarandevärden

Biologiska värden och strukturer

Reservatet ligger i den sydöstra sluttningen av Simlångsdalen (Fylleåns dalgång), vid Tödde- och Gyltigesjöns östra strand. Topografin är starkt växlande, lägsta punkten utgörs av Töddesjöns strandlinje ca 65 m ö h, medan den högsta nivån (145 m ö h) ligger i reservatets nordöstra del. Sluttningarna ovan Simlångsdalen ligger inom Sydsveriges mest humida område och de utgör även övergångszon mot sydsvenska högländet. Den nedre delen av sluttningen är brantast, så även inom reservatet. I branten finns smärre lodytor som vid foten är kantade av block. Öster om denna brant fortsätter landet att stiga men här och var avbryts stigningen av mer eller mindre djupa raviner. Genom reservatets sydöstra del rinner två grenar av Vekaån, varav den norra (Svaliltån) tidvis har en kraftfull vattenföring. Den har förekomst av några regionalt intressanta arter som öring (Länsstyrelsen 2013), fem sländor och en tvåvinge (Länsstyrelsen 2011). Bäckens har dock måttlig ekologisk status pga försurningspåverkan och bristande konnektivitet (VISS, Vekaån). Reservatet omfattar endast en liten del av Vekaån och biflödet Svaliltsån. I Svaliltsåns övre delar, utanför reservatet, finns fina biotoper (kvillområden och blockrika sträckor) och området omfattas av strategin för skydd av sötvattensmiljöer (nr 11, Svaliltsån).

I Sundsholms sluttningar växer variationsrika naturskogar, här och var avbrutna av mindre gran- och lärkkulturer. Reservatet domineras av äldre bokskog, men inslag finns av ek, asp,

lind, klibbal, björk, sälg, hassel, gran m.m. Stora delar av skogen har en orörd prägel med inslag av högstubbar, torrträd och lågor. På bok påträffas bland annat bokticka. I ett område i södra delen växer ett stort antal gamla bukettformade bokar som en rest från de gamla utmarksbetena.

Den södra delen av reservatet är till stor del bevuxen med gammal, drygt hundraårig tallskog, ställvis med ett underskikt av medelålders bok. Skogen är spontant uppkommen på gammal ljunghed eller glest skogbevuxen mark. Många döda och döende enbuskar vittnar om detta. Frisk hedtyp dominerar fältskiktet. Under mycket lång tid har inga skogliga åtgärder företagits, varför området är extremt rikt på torrträd, högstubbar, lågor och annan död ved, framförallt av tall. På tallågor påträffas en rik svampflora, bland annat timmerticka och citronticka. Miljön kan även utgöra en viktig resurs för skogsfåglar så som tjäder och orre då området gränsar till Långhultamyrens naturreservat med sitt vidsträckt myrlandskap.

I norra delen av reservatet rinner en bäck som är kulverterad och rätad i de nedre delarna men de övre delarna har höga värden, och särskilt sträckan på Svalilt 1:4 som omfattas av förslaget till strategi för skydd av sötvattensmiljöer (område nr 12, Svalilt). Bäckens rinner där i brant sluttning med små fall och översilade klippor omgiven av lövskog. Sträckan klassas som limnisk nyckelbiotop av typen bäckravín (id 10014, sida 30 i Länsstyrelsen 2013), och hyser en mycket värdefull bottenfauna. Två rödlistade nattsländor förekommer rikligt, och där finns tre regionalt intressanta vattenlevande insekter (Länsstyrelsen 2010).

Delar av skogen i nordöst består av betad ädellövsskog, här finns en större variation bland trädslagen. Området betas i dagsläget av nötkreatur och utgörs av en stor fålla och det finns mycket liggande död ved. Likt stora delar av reservatet kommer det även här gran som föryngrar sig.

Kulturlandskapet vid Sundsholm breder ut sig längs stränderna av Töddesjön och Gyltigesjön. Mjukt böljande betesvallar (f d åker) dominerar arealmässigt. I sydväst finns en starkt småkuperad hagmark. Små odlingsrösen bestående av isälvsrullade mindre stenar är karaktärsdrag, liksom ett buskskikt av en och apel. Fältskiktet består mest av rödvenhed med ljunghed. Vid sjön finns en liten strandäng med bland annat hirsstarr, stagg och ängsvädd, tidigare har det också funnits klockgentiana. Nattviol, jungfru marie nycklar och slättergubbe förekommer också. I slänterna växer hagen igen med tall, björk och gran, i sjökanten finns en ridå av björk och al. Några gamla ekar växer vid stenvallen närmast sluttningen upp i bokskogen. Hagmarken fortsätter norrut diagonalt mellan betesvallarna i form av en långsträckt slänt. I den hedartade vegetationen finns bland annat inslag av ljunghed, gökärt och ängsviol. I nordost ovan vägen återfinns en kullig naturlig betesmark. Delar av denna är fuktig och en mindre damm har anlagts, även här blommar nattviol.

Insprängt i bokskogen ligger en glänta med en gammal torpruin som idag sköts som slätteräng, här finns arter som stagg, gökärt, knägräs, borsttåg, prästkrage och liten blåklocka.

Inom reservatet finns sju nyckelbiotoper och ett naturvärdesobjekt registrerat på en sammanlagd yta av ca 27 ha. Dessa utgörs av äldre ek- och bokskog, rasbranter och värdefulla skogsbäckar med översilade partier. En stor del av reservatet är även utpekad som Natura 2000 och här finns fem olika habitat varav fyra är prioriterade*: näringsfattig bokskog 9110, taiga* 9010, skogsbevuxen myr* 91D0, stagg-gräsmarker* 6230 och lövsumpskog* 9080.

Geologiska värden

Längs Simlångsdalen löper isälvsavlagringen Eldsbergaåsen som i denna del består av grovt stenigt grus. Isälvsedimenten kan vara mycket mäktiga i dalgångens centrala delar. Söder om Töddesjön har seismiska undersökningar visar upp mot 50 m mäktiga sediment, huvudsakligen grus och stenigt grus. Isälvsedimenten i reservatsområdet utgörs av betesmark närmast Fylleån. Sedimenten är ekologiskt intressanta och bildar terrasser med dödisgruppar och branta sluttningar som är iskontakter eller bildade genom fluvial erosion. Området bildar ett öppet och vackert kuperat kulturlandskap.

I öster begränsas isälvsavlagringen av branta berghällar som har kalspolarts av isälven som rann fram i dalgången. Nedanför bergbranten finns talus, dvs. nedrasat bergmaterial, på sina håll. Ovanför branten utgörs terrängen av ett morän- och bergsområde, med torv i sänkorna. På höjden i områdets södra del löper en isälvsränna i nordost-sydvästlig riktning.

Kulturhistoriska värden

I avdelning 30 i mittersta delen av reservatet finns resterna av ett gammalt torp vid namn Sundslund. Här bodde Bengt Jonsson och hans hustru Gunilla 1861-1899, dagsverkare under Sundholm. Det finns rester av en husgrund och i dess mitt en murad spis, ett uthus med flera sektioner samt en kallmurad jordkällare. I området finns flera odlingsrösen som vittnar om dåtidens markanvändning.

Friluftsvärden

Bokskogen i Sundholm är ett relativt välbesökt strövområde och utflyktsmål med bland annat utsiktsplats och utmärkt strövstig. Reservatet är lättillgängligt från parkeringsplatsen vid Svaliltvägen.

Prioriterade bevarandevärden

Bevarandet av kärnområdena med gammal artrik ädellövskog och tallskog har högsta prioritet, tillsammans med det kulturpräglade landskapet och de limniska miljöerna.

2.4 Litteratur

Bengtsson, S. 1999. Tempererad lövskog i Halland i ett europeiskt perspektiv - ekologi, naturlig dynamik och mänskliga störningar. Information från Länsstyrelsen Halland. Meddelande 1999:1.

Bengtsson, S., m.fl. 1988. Hallands landsbeskrifning 1729. Hallands Museiförening.

Daniel, E. 2006. Beskrivning till jordartskartorna 4C Halmstad NV, NO och SO samt jordartskartan Halmstad NO. Sveriges geologiska undersökning K 57-59.

de Jong, J. & Almstedt, M. 2005. Död ved i levande skogar. Naturvårdsverkets rapport 5413.

Fridman, J. m.fl. 2002. Skogsdata 2002. Aktuella uppgifter om de svenska skogarna från Riksskogstaxeringen. SLU, Umeå.

Löfgren, R. & Andersson, L. (red.). 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Naturvårdsverkets rapport 5081.

Löfroth, M. (red.). 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura2000. Naturvårdsverkets förlag.

Malmström, C. 1939. Hallands skogar under de senaste 300 åren. Meddelande från Statens skogsförsöksanstalt 31:171-300.

Mathiasson, M., Bengtsson, S., Flodin, L.-Å. och Paulsson, I. 2007. Strategi för formellt skydd av skog i Hallands län. Meddelande 2007:5. Länsstyrelsen Hallands län.

Nilsson, A. & Holmström, C. 2010. Bottenfaunaundersökning i Hallands län 2009. Meddelande 2010:3. Länsstyrelsen i Hallands län.

Nilsson, C. & Henricsson, A. 2011. Bottenfauna i Hallands län 2011. Meddelande 2011:23. Länsstyrelsen i Hallands län.

Tranvik, L. & Wester, H. (red.). 2003. Bevarande av värdefulla naturmiljöer i och i anslutning till sjöar och vattendrag – vägledning. Naturvårdsverkets rapport 5330.

Rådén, R., Larsson, H., Bloch, I. och Johansson, J. 2013. Fiskeribiologisk undersökning inom Fylleåns kalkningsprojekt 2013. Meddelande 2013:27. Länsstyrelsen i Hallands län.

Strand, V. 2006. Förteckning över rödlistade och regionalt intressanta arter i Hallands län 2006. Meddelande 2006:27. Länsstyrelsen Hallands län.

Strand, V. 2013. Biotopkartering av Fylleån. Meddelande 2013:18. Länsstyrelsen Hallands län.

Strand, V. Manuskript. Strategi för skydd av sötvattensmiljöer i Hallands län. Länsstyrelsen Hallands län.

Tranvik, L. & Wester, H. (red.). 2003. Bevarande av värdefulla naturmiljöer i och i anslutning till sjöar och vattendrag – vägledning. Naturvårdsverkets rapport 5330.

3 Skötsel av området

3.1 Indelning i skötselområden

Skötselkartan (bilaga 2B) visar indelningen i olika skötselområden. Det finns 6 olika skötselområden, varje skötselområde har en egen färg i kartan samt ett beskrivande namn. Numreringen i kartan anger enskilda avdelningar. Beståndsindelning och numrering är baserad på skogsbruksvärderingarna.

3.2 Generella riktlinjer för skötseln

Utförande av skötselåtgärder

Vid skötselåtgärder på fastigheterna Svalilt 1:4 och Svalilt 1:5 skall markägaren (Svalilt 1:4: Mats Gunnarsson, Svalilt 1:5: Gösta Brand) tillfrågas i första hand och endast då denne tackar nej eller inte är tillgänglig under längre tid skall någon annan tillfrågas. Åtgärderna skall utföras till marknadsmässiga priser. Då någon av fastigheterna säljs eller går i arv omprövas detta åtagande från länsstyrelsens sida.

Avveckling av gran och lärk

Målet är att reservatet skall vara fritt från gran för att gynna arter knutna till lövträd, tallskog och lövskog, vilka är hårt trängda i Hallands grandominerade skogslandskap. Granen är dessutom en sen invandrare i Halland, vilket gör att det i Halland finns få arter knutna till gran som Halland har speciellt ansvar för.

Gran- och lärkplantagen skall avvecklas och föryngring skall ske genom naturlig föryngring. Tio avdelningar utgörs av plantager med 95 till 100 procent gran eller lärk. I de avdelningarna där det kan vara mycket svårt att ta ut granarna, är det i de flesta fall bättre att ringbarka och lämna dem.

Granröjning

I hela reservatet föryngrar sig granen kontinuerligt. För att området även i framtiden skall fortsätta vara löv- och tallskog krävs det att uppväxande gran röjs löpande i den utsträckning som krävs för att målen med skötselområdet uppnås. Idag finns det ett akut behov av granröjning i flera avdelningar. Det gör att den första granröjningen bör göras så snart som möjligt.

Bokröjning

I några avdelningar är det framför allt ek och tall som dominerar. Tyvärr är det framför allt gran och bok som föryngrar sig i dessa bestånd, eftersom dessa trädslag klarar av att växa upp i skuggan av andra träd. För att ek och tall skall fortsätta att dominera i dessa avdelningar krävs det att man inte bara röjer bort granens föryngring utan att man även röjer bort bokföryngringen.

Skogsbete

Betet ska sätta sin prägel på skog och öppen mark och gynna de äldre utmarkernas växt- och djurliv (betesgynnade, konkurrenssvaga, ljus- och värmekrävande arter). Det är viktigt att betestrycket hålls på en ganska låg nivå: blomväxter ska kunna sätta frö och samtidigt vara värdväxter för insekter som hinner fullborda sin reproduktion. Återväxt av ek och andra lövträd ska också kunna ske bland annat i skydd av buskvegetationen. Betestrycket bör variera i både tid och rum. Genom betesdrift skapas en luckighet i skogen vilket är gynnsamt för bland annat ek där kronorna tillåts breda ut sig och på så sätt kan högre trädåldrar uppnås.

Hävd av odlingslandskapet

Den permanenta gräsmarken ska hållas öppen genom bete, slåtter eller bränning. Betesmarken ska hävdas genom bete i första hand och inga av markerna får plöjas, harvas, gödslas, kalkas eller behandlas med andra kemikalier.

Arbete kring bäckmiljöer

Det är angeläget att bäckarna även fortsättningsvis omges av lövträd som bidrar till livet i bäcken genom att löv och insekter som faller ner från träden utgör en viktig kolkälla. Grenar som faller i vattnet skapar mikrohabitat och träd binder marken och minskar transporten av näring, partiklar och metaller jämfört med de flesta andra markanvändningar. Det är också angeläget att körning nära bäcken förbjuds eftersom det påverkar transporten av partiklar, metaller och näringsämnen.

Död ved

Död ved är en viktig resurs för många arter i skogen och är idag en bristvara, särskilt död ved av lövträd i grövre dimensioner. I en stor del av reservatet är bokarna så gamla att träd börjat dö, vilket tillför ny död ved. Man behöver därför inte göra några åtgärder för att öka mängden död ved.

Vindfällan eller döda grova grenar som hamnar olämpligt och påtagligt hindrar bete och framkomlighet på stigar, vägar och i vatten får flyttas till annan lämplig plats inom reservatet.

Övriga upplysningar

Kraftledningar i området omfattas av Elsäkerhetsverkets starkströmsföreskrifter (ELSÄK-FS 2008:1 och 2010:1) vilka reglerar bland annat höjd över mark, avstånd till byggnad, brännbart upplag, parkeringsplatser mm. Om marknivån under ledningen ändras måste kontakt tas med E.ON. Elnät. Innan arbete i ledningsområdet för lokalnätet påbörjas ska ledningsbevakning beställas via E.ONs kundsupport (tfn: 020-22 24 24).

Skötselområden

Skötselområde 1: Bok-, tallbland- och sumpskog, röjning och ringbarkning av gran

Areal: 57,0 ha

Avdelningar: 4, 5, 6, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 59.

Beskrivning

Bokskog är den dominerande skogstypen i skötselområdet, stora delar utgörs av äldre bokskog med orörd prägel, delvis i branta sluttningar. I de flesta avdelningarna föryngrar sig granen och det finns även utspridda ”vuxna” granar i området.

På mindre områden finns lövsumpskog bestående av till största del al, men även en del björk och tall. Längs med Svaliltvägen i avdelning 18 och 21 växer några grova och vidkroniga ekar. Eftersom ekar är känsliga för mekanisk påverkan i kronan från andra träd och även skuggkänsliga kan dessa vid behov frihuggas i form av brunnsröjningar.

I söder och sydost breder gammal tallskog ut sig. Skogen har uppkommit på ljunghed eller glest skogsbevuxen mark, något som de många döda och döende enbuskarna vittnar om. Under mycket lång tid har inga skogliga åtgärder företagits, varför skiftet är extremt rikt på torrträd, högstubbar, lågor och annan död ved, framför allt av tall. På lågor av tall påträffas en rik svampflora, bl. a. timmerticka och citronticka. I delar av tallskogen har bok etablerat sig och delvis har det nu istället utvecklats till lövblandad barrskog. Den östra delen av skötselområdet röjdes på mindre gran 2011.

Mål

Gammal bokskog samt tallskog, övrig blandskog och sumpskog. Sammansättning och strukturer formas genom naturlig dynamik utan gran. Dock skall merparten av bokföryngringen hållas borta från tallbestånden i sydöst. En flerskiktad skog med stort inslag av död ved. Bokskogen med inslag av andra gamla grova lövträd och tallar och lövsumpskog med naturlig hydrologi.

Åtgärder

- Avverka eller ringabarka de stora granarna som står utspridda. Spara eventuella grövre kjolgranar.
- Återkommande röjning av gran och eventuella främmande trädslag, vid behov.
- Eventuell frihuggning av grova och vidkroniga ekar längs vägen så att de kan stå kvar så länge som möjligt.
- Bokföryngring röjs bort i sydöstra delen för att gynna tallbestånden (avdelning 53-55, 57, 59).

Skötselområde 2: Föryngringsavverkning, ädellövskog

Areal: 10,1 ha

Avdelningar: 3, 7, 8, 9, 12, 17, 36, 39, 56, 58, 60.

Beskrivning

Barrplantage i olika åldrar mellan 7 och 50 år. Alla avdelningar utgörs av gran förutom 3 och 36 där det växer lärk. I vissa av granplanteringarna finns spridda inslag av löv och tall.

2009 avverkades granen i avdelning 3 och området planterades med lärk. Löv och tall sparades vid avverkningen. I avdelning 36 växer ca 20-årig lärk med inslag av ung bok, längst i väster finns ett smalare område med äldre gran och bok. Dessa lärkbestånd bör prioriteras och avverkas först. 2014 avverkades granen i avdelning 17 och högstubbar av gran lämnades.

Mål

Självföryngrad lövblandskog utan gran. Här får naturliga processer verka för att på sikt skapa en flerskiktad skog med stort inslag av död ved. Området bidrar till att det även finns en yngre generation av bok i reservatet, vilket bidrar till mångfalden av miljöer och motverkar risken att det inte finns lämpliga träd som kan härbärgera de hotade arterna när den äldre generationen dör.

Åtgärder

- Gran och lärk avverkas, området föryngras sedan naturligt med lövträd.
- All död ved skall lämnas.
- Gran och eventuella främmande trädslag skall efter avvecklingen röjas löpande vid behov.

Skötselområde 3: Selektivhuggning, ekskogar

Areal: 2,9 ha

Avdelning: 26, 27.

Beskrivning

Lövskogar dominerade av ek med 5 till 25 procent bok och visst graninslag. De gamla träden är framför allt ekar, men även en del äldre tall, asp och bok finns i området. Det är i stort sett bara bok och gran som föryngrar sig i området, eftersom de klarar av att växa i skuggan av andra träd. Detta gör att skötselområdet på lång sikt kommer att utvecklas till en bok-/granskog om vi inte går in med skötselåtgärder.

Mål

Granfri ekskog med inslag av tall och andra gamla lövträd. Grova bokar finns utspridda men föryngrar sig inte på ekarnas bekostnad. Här får naturliga processer verka, för att skapa en flerskiktad skog med stort inslag av död ved. Grova och vidkroniga ekar står fritt och solbelyst. I framtiden kan området eventuellt betas för att öka variationen ytterligare.

Åtgärder

- Avverka eller ringbarka de större granarna som står utspridda. Spara eventuella grövre kjolgranar.
- All bok klenare än 30 cm i brösthöjdsdiameter ringbarkas. Granbarkborren går inte på lövved så därför kan alla aktuella bokar ringbarkas samma år, men man kan även fördela åtgärden över en längre period.
- Återkommande röjning av gran, bok och eventuella främmande trädslag vid behov.
- Eventuellt bete
- Eventuell frihuggning av grova och vidkroniga ekar så att de kan stå kvar så länge som möjligt.

Skötselområde 4: Slätter, gammal torpmiljö

Areal: 0,4ha

Avdelning: 30

Beskrivning

Här finns lämningarna av torpet Sundslund. Det som finns kvar är en husgrund med spisröse, grund efter ett uthus samt en välbevarad jordkällare. Tomten hålls öppen, med hjälp av slätter. I området finns ett flertal intressanta gräsmarksarter; stagg, gökärt, knägräs, borsttåg, prästkrage och liten blåklocka.

I kanterna av tomten växer en del blommande träd och buskar, t.ex. äpple och krikon. Det är viktigt att de bevaras, dels för att de utgör en del av kulturlämningen men även för att de fungerar som nektar och pollenkälla åt insekter på försommaren. På sensommaren kan de dessutom livnära en del fåglar med sina frukter.

Mål

En tydlig och välbevarad torplämning och en välskött slätteräng där beståndet av ängsblommor behålls och ingen skadlig ansamling av förna sker. Området kantas av blommande och bärande träd och buskar.

Åtgärder

- Hela avdelning 30 skall skötas som slätteräng, med årlig slätter på sensommaren. Slåttrat gräs ska tas omhand och får inte ligga kvar på marken. Slåttern skall i första hand ske med lie eller minislätterbalk, men om det inte är möjligt kan man använda andra redskap.
- Eventuella buskar, sly eller träd som växer upp på eller kring jordkällaren bör tas bort snarast så de inte förstör konstruktionen. Detta gäller även sly som riskerar att förstöra husgrunden, stenmurar m.m.

Skötselområde 5: Skogsbete, ekskog och sumpskog

Areal: 3,8 ha

Avdelning: 22, 23, 24, 25

Beskrivning

Området är en sydslutning med betad skog. Uppe på platån i norra kanten finns ett alkärr, avdelning 22, som ingår i betesfällan. Området har en varierad trädslagssammansättning med ek, tall, bok, gran, björk och asp, men även enstaka träd av andra trädslag. Den äldsta generationen träd utgörs framför allt av ek, tall och al, men det är nästan bara bok och gran som föryngrar sig i området därför att de klarar av att växa i skuggan av andra träd. I och med att eken och tallen är äldst så har de högsta naturvärdena och bör därför gynnas. Det sydöstligaste hörnet av området betas inte, men ser i övrigt ungefär lika dant ut.

En betad skog dominerad av ek och tall med enstaka gläntor. Bok och gran hålls efter och tillåts inte ta över området. Naturliga processer får verka för att skapa en flerskiktad skog med stort inslag av död ved.

Mål**Åtgärder**

- Fortsatt bete.
- För att gynna trängda tallar och ekar och för att skapa en viss luckighet skall dessutom alla granar och bokar klenare än 30cm i brösthöjdsdiameter avverkas och de granar och bokar som inte kan tas ut ringbarkas och lämnas.
- Eventuell frihuggning av grova och vidkroniga ekar genom brunnsröjningar.
- Återkommande röjning av gran, bok och eventuella främmande trädslag vid behov.
- All död ved lämnas.

Skötselområde 6: Bete, slåtter eller bränning, betesmark och permanent gräsmark

Areal: 16,4 ha

Avdelning: 1, 2, 40

Beskrivning

Området domineras av gammal åkermark som inte har plöjts på länge utan skötts med bete eller slåtter. Men växtligheten består fortfarande till stor del av bredbladiga gräs. Sydvästra delen utgörs av en småkuperad hagmark, här och var med buskskikt av en och apel. Igenväxning med tall, björk och gran finns då området i dagsläget inte betas. Norr om vägen är betesmarken fuktigare och här finns en anlagd damm.

Mål

En välhävdad mark som fortsätter att hållas öppen i det omgivande skogslandskapet. Marken sköts årligen och det ansamlas inte en stor mängd gammal förna. Den gamla åkermarken ska sakta naturaliseras och de bredbladiga gräsen minska. Hagmarksväxter sprider ut sig och ökar på sikt i antal. Bäckens är väl skuggad av lövträd.

Åtgärder

- Årligt bete.
- Eventuell slåtter eller bränning vid behov. För att hålla efter vegetationen och inväxande sly kan området även putsas.
- Underhåll av stängsel.
- Røjning och gallring av igenväxande partier. Trädskiktet behöver glesas ut kraftigt och i stort sett all björk och tall kan tas bort. De yngre alarna längs med vattnet kan tas bort medan de äldre träden sparas till viss del. Gynna blommande och bärande träd och buskar.

4 Friluftsliv

Reservatet utgörs till största del av ädellövskog som det är lätt att röra sig i. Delvis är området brant och man bjuds på en vacker utsikt ut över dalgången. Genom reservatet går vägen upp till Svalilt och längs med denna finns i dag en parkering, det finns ytterligare en mindre parkeringsficka i Svalilt by, se friluftskarta bilaga 2H. Reservatet är ett populärt strövområde och en markerad stig leder från den centrala parkeringen upp till en utkikplats där man kan se ut över Töddesjön. Via informationsskyltarna ska besökare få information om områdets historia, naturtyper och biologiska värden samt informeras om reservatets föreskrifter riktade till allmänheten.

- Informationstavlor skall sättas upp på de platser som markerats i friluftskartan bilaga 2H. Vid den parkeringen i de centrala delarna skall den befintliga tavlan bytas ut.
- Informationstavlor, parkeringsplatser och den skyltade stigen skall tillses regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren.

5 Tillsyn, dokumentation och uppföljning

Naturvårdsverket tar för närvarande fram ett uppföljningsprogram som omfattar Natura 2000-områden och andra skyddade områden. Inventering och uppföljning kommer att ske utifrån detta program. Länsstyrelsen ansvarar för att regelbunden tillsyn av reservatet sker.

6 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Skötselområde	Prioritet	Finansiering
Markering av reservatets gränser	Snarast	Svalilt delen	1	Naturvårdsverket via avtal med Lantmäteriet
Uppförande av nya informationstavlor.	Snarast	I anslutning till parkering	1	Vårdanslaget
Bete Slätter, putsning eller bränning vid behov	Årligen	6	1	Vårdanslaget
Slätter	Årligen	4	1	Vårdanslaget
Skogsbete	Årligen	5	1	Vårdanslaget
Avverkning och ringbarkning av all gran	Inom 10år	1, 2, 3, 5	2	Vårdanslaget
Avverkning och ringbarkning av bok mindre än 30cm i brösthöjdsdiameter	Inom 10år	3, 5	2	Vårdanslaget
Röjning av invandrande gran	Vid behov	Hela reservatet	1	Vårdanslaget
Röjning av invandrande bok	Vid behov	3, 5 1 (i tallskogen i sydöstra delen)	1	Vårdanslaget